

چاره چه قیله

نهمین گهر دیکلانی
(بۆکان)

دیسان ملی ریتی گرتبوو، گه یشتنبوو له لای تاشه بهرده که و راوه ستابوو. هه تاوی نیوه پرۆی نۆزدهی بانه مه پر په لک و گه لای گیا و گژ و دارانی پر شنگ باران ده کرد. دهنگی خو شی هه وێرده و سیچره و زهرده وهلی ئه مپه راوپه پر دهنگی ده دایه وه. کابرا چاوی له چیمه نی بهرده می تاشه بهرده که بریبوو. بنجیک چاره چه قیله له نیو گژو گیاکاندا به دهم نهرمه باوه ده شنییه وه و جار جار په لکی ناسکی لی هه لده وه ری. چاوی له بنجه گوله که بریبوو و نهیده ترووکاند. هه موو سالییک له کاتی دیاری کراودا دههات و لهو شوینه راده وه ستا و له گژو گیاکه راده ما. یان پالی ددها به تاشه بهرده که وه و دهسته وه ئه ژنۆ داده نیشت و فرمیسک له چاویدا قه تیس ده ما. جار و باریش زهنگول زهنگول له چاوییه وه که لا و پرتی ده کرد و به ریشه سپییه که یدا ده چۆرا خواری. چهند ساله ئه وه پیشه به تی و دلنیا نابئ. سالانی پیشوو له گه ل ژنه پیره که ی دههات، به لام سی ساله به ته نیا دئ.

یه کهم سال که هاتن چووم بۆ لایان و رۆحم دایه بهر ریژنه ی خه مه کانیان. «له بیرمه رۆژیکی وهک ئه مرۆ بوو، هه واکه ی تاوسا و گهرم بوو. دوای بانگی عه سر له بهر کیتی که لکه پیر ژنه قرمه په یدا بوو. خه لک هه موو له مه زرا خه ریکی کاروباری کشتوکال بوون. مانگی بانه مه پر ولاتی سه وز داگیرا بوو. گول و گیا به دهم شنه باوه ده شنییه وه و گهنم و جۆ که رویشکه ی ده کرد. دهنگی مه لان رۆحی به بهر ئه و سروشته نه خشاوه دا کرد بوو.

ئه مبه راوبه ر ئه و ئاوازه دلبروینه یان بۆ یه کتری ده سانه وه. دهنگی هه وێرده له نیو میترگ و باخاندا ئه مپه راوپه پر ده ریشت و له گوپی خپ و دۆل و گرد و تیره گاندا ده بوو به زایه له. له پر تهقه سازبوو و وهک ره شه بایه کی ناوهخت ته واوی ئه و جوانییانه ی شیواند.

خه‌لک به‌نیو شیوو دۆل و که‌ندراندا مه‌ر و مه‌لاتیان وه‌پیش دا و خۆیان کرده‌وه به‌نیو ئاوايیدا.»

کاتیکی ده‌بیینم خۆم پێ راناگیرئ و بئ ئیختیار هه‌نگام بۆ لای ده‌خوشئ، ئه‌گه‌رچی فرمیسه‌که‌کانی و هه‌ناسه‌ دووکه‌ لاوییه‌که‌ی کسپه‌ ده‌خه‌نه هه‌ناومه‌وه، به‌لام ده‌چم بۆ لای و به‌شیه‌یه‌که‌ خۆم به‌ شه‌ریکی خه‌می ده‌زانم، جاری وایه‌ خۆم به‌ تاوانباریش ده‌زانم، چونکه‌ من یه‌که‌م که‌س بووم چاوم به‌ تهرمه‌ شه‌لاله‌که‌ی که‌وت.

«خۆم دیم له‌وئ که‌وتبوو. له‌ په‌نا ئه‌و تاشه‌به‌رده، له‌سه‌ر پشت چاوی له‌ ئاسمان برییبوو. رۆژتیک دوا‌ی شه‌ره‌که‌ بوو، لای ئیواره‌ ده‌مویست برۆمه‌وه بۆ ماله‌ئ. کاری ئاوداشتم ته‌واو کردبوو. له‌ خۆرا له‌ ریگا‌که‌ کلابووم و به‌و خپه‌ی لای تاشه‌به‌رده‌که‌دا وه‌سه‌ر که‌وتم. که‌ چاوم پیتی که‌وت و امزانی کاک ئه‌حمه‌دی خاوه‌نی مه‌زراکه‌یه‌ له‌وئ پاکشاهه‌. که‌ چوومه‌ پێشئ لاویکی نه‌ناس بوو. خۆین له‌ که‌له‌که‌ی چه‌په‌یه‌وه هه‌لقولیبوو و به‌ مه‌ودای سئ بست له‌ خوار خۆیه‌وه شۆلاوگه‌ی به‌ستیوو به‌ عه‌زه‌که‌وه مه‌یبوو.

ده‌ست و پلی شه‌لتانی خۆین بوو، خۆینه‌که‌ی به‌ چاکه‌ته‌ بۆره‌که‌یه‌وه ره‌ق بیوو. ده‌ستیکی نابوه‌ سه‌ر برینه‌که‌ی و ده‌سته‌که‌ی دیکه‌شی له‌ گیا و خۆلی په‌نا تاشه‌به‌رده‌که‌ گیر کردبوو، ده‌تگوت ده‌یه‌وئ هێز له‌ خۆی بدا و هه‌ستیته‌ سه‌رپێ. چوومه‌ ژوور سه‌ری و هه‌لترووشکام. دلم به‌ پرتاوی لیتی ده‌دا و ده‌ستم ده‌له‌رزئ. ده‌سته‌ له‌رزۆکه‌که‌م له‌ ره‌گی لاملی دا، نه‌مابوو. له‌شی گه‌رم بوو، له‌وه‌ده‌چوو تازه‌ گیانی دابئ. ده‌ستیکم به‌چاویدا هێنا و پیلوویم خه‌واند. به‌ هه‌له‌داوان چوومه‌وه بۆ نیو دئ و چه‌ند که‌سم ئاگادار کرد، به‌لام هێچ که‌س نه‌بیوترا یارمه‌تیم بدا. ته‌نانه‌ت و اشیان ترساندم ئیتر نه‌موترا هه‌ر باسی بکه‌م.»

کاتیکی ئه‌و قسانه‌م بۆ کابرا پیره‌ ده‌گێتراهه‌وه چاوی له‌ به‌رده‌می خۆی برییبوو، هه‌ستم ده‌کرد خه‌ریکه‌ له‌ ناخه‌وه هه‌لده‌قهرچئ. ده‌تگوت سه‌هۆله‌ و له‌به‌ر تاوت داناوه. ده‌ستی به‌ به‌رچاوییه‌وه گرتبوو و شانی هه‌لده‌ته‌کاند. نه‌مده‌ویست برینه‌که‌ی بکولێنمه‌وه، یان خه‌فه‌تبار و هه‌ناسه‌ساردی بکه‌م.

پیم وابوو دلنیا ده‌بئ و ده‌روا. ئیتر واز له‌و تاشه‌به‌رده و شیوه‌که‌ دینئ و نایه‌ته‌وه، به‌لام دوا‌ی ئه‌وه‌ش ده‌ستی

هه‌لنه‌گرت و هه‌موو سالیکی له‌و رۆژه‌دا ده‌هاته‌وه. به‌ده‌م فرمیسه‌که‌ هه‌له‌واندنه‌وه گوتی:

- ده‌زانم لیتره‌یه. دلم پیم ده‌لئ هه‌ر له‌م ده‌وروبه‌ره‌یه. هه‌ست به‌ بۆنی کوره‌که‌م ده‌که‌م. هاو‌پیکانی گوتیان له‌بن ئه‌م به‌رده‌ پیکراوه و نه‌یان‌توانیوه‌ تهرمه‌که‌ی له‌گه‌ل خۆیان به‌رن و به‌جیماوه. دلنیا هه‌ر لیتره‌یه. ناچارم رۆژتیک ته‌واوی ئه‌م ده‌وروبه‌ره هه‌لدێم. به‌ نینۆکیش بئ هه‌لیده‌کوتم. هه‌تا چاوم پیتی نه‌که‌وئ دلنیا نابم. ده‌بئ هه‌ر بیدۆزمه‌وه. ده‌یدۆزمه‌وه. ده‌ی... دۆز... مه‌وه.

کاک ئه‌حمه‌د چه‌ند مانگ دوا‌ی رووداوه‌که‌ گوتیوی:

- ترسام برا، گالته‌ نییه. له‌ مه‌زراکه‌ی مندا کوژراوه. ده‌ترسام تووشی گێره و کیشه‌م که‌ن. هه‌ر ئه‌وشه‌وه پاچ و پیمه‌ره‌م برد و چه‌ند هه‌نگاو له‌و لای تاشه‌به‌رده‌که‌وه ناشتم.

هه‌ر ئه‌و ئیواره‌یه‌ی تهرمه‌که‌م دی و به‌ هه‌له‌داوان چوومه‌وه بۆ نیو دئ، بۆ شه‌وئ کاک ئه‌حمه‌د چووبوو تهرمه‌که‌ی شار‌دبووه‌وه به‌یانی کاتیکی چوینه‌ شوینه‌که‌ ئاسه‌واری نه‌مابوو. بۆیه‌ بئ ده‌نگه‌مان لی هێنا. ره‌سوول گوتی: «ره‌نگه‌ شه‌وئ هێزه‌کانی خۆیان هاتبیتن و تهرمه‌که‌یان بردبێ.» ئیمه‌ش گوتمان راست وایه‌ و گه‌راینه‌وه بۆ ئاوايی.

چه‌ند که‌س له‌ خه‌لکی ئاوايی و ته‌نانه‌ت کوره‌کانی خۆشی شوینی گۆره‌که‌یان له‌ کاک ئه‌حمه‌د پرسیبوو، به‌لام نیشانی هێچ که‌سی نه‌دا و سالیکی دوا‌ی رووداوه‌که‌ مرد.

کابرا پیره‌ هه‌موو سالیکی رۆژی نۆزده‌ی بانه‌مه‌ر دیته ئه‌و شوینه‌ و پال ده‌دا به‌ تاشه‌به‌رده‌که‌وه. چاوه‌ فرمیسه‌که‌ تیزاوه‌که‌ی له‌و بنجه‌ چاره‌چه‌قیله‌یه‌ ده‌برئ که‌ په‌لکه‌ ناسکه‌کانی به‌ده‌م نه‌رمه‌باوه هه‌لده‌وه‌رن.

هاوینی ۱۳۸۶ هه‌تاوی (۲۰۰۷ز)